

تحصیلات تکمیلی: افقهای آتی...

تحصیلات تکمیلی به عنوان بستر اصلی تربیت نیروی انسانی متخصص و نوآور، نقش قابل توجهی در این زمینه بر عهده دارد.

ما در آستانهٔ قرنی قرار گرفته ایم که در آن، هر روز بیش از پیش دانش تولید می شود. در حال حاضر، هر پنج سال یکبار میزان دانش بشری دو برابر می شود و عمر مفید آخرین یافته های علمی به سرعت تنزل می یابد. و این روند در دهه های آتی شتاب صد چندان خواهد گرفت.

برای نظام دانشگاهی ما پرداختن به جایگاه نظام مند دوره های تحصیلات تکمیلی و بویژه بالنده کردن دوره های دکتری، به سامان در آوردن برنامه ریزیهای ارتقای دوره های دکترای دانشگاهها و بالابردن توان و مهارت دانشجویان این دوره ها برای مواجه شدن مثبت و مطلوب با شرایط داخلی و جهانی یک ضرورت حیاتی و تعیین کننده است.

در سالهای اخیر وزارت فرهنگ و آموزش عالی گام های مثبتی در جهت حمایت و تقویت دوره های تحصیلات تکمیلی برداشته است. ذکر چند نکته اساسی در خصوص پی گرفت این اقدامات ضروری به نظر می رسد که برای جلوگیری از اطاله کلام به صورت فهرست وار به آنها اشاره می کنیم:

- نهادینه شدن تحقیقات به این معنی که تحقیقات از حالت صرف تحقیق برای تحقیق به در آمده، زمینه های عملی به خود بگیرد و ضمن در مرز دانش بودن، مسائل اساسی مملکتی را نیز حل و فصل نماید.

- حمایت از طرحهای پژوهشی محققان جوان و سرمایه گذاری در جهت پی گرفت دامنه این تحقیقات.

- ایجاد تسهیلات برای محققان، زمینه سازیهای اساسی برای پرداختن به رفاه استادان، تقویت ارتباطات بین الملل با مجامع و مراکز علمی - تحقیقاتی دنیا، تقویت کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی کشور و ...

- زمینه سازی و برنامه ریزیهای اساسی، عقلانی و منطبق بر واقعیتهای روز کشور و دنیا، در خصوص ایجاد ارتباط تنگاتنگ و دو سویه میان دانشگاهها و مراکز صنعتی به گونه ای که صنعت احساس نیاز به دانشگاه کند و دانشگاه برآورنده نیاز صنعت باشد.

شریف

راه اندازی دوره های تحصیلات تکمیلی در دانشگاهها و بویژه دوره های دکتری، ساز و کارهای بنیادی در جهت ایجاد تحولات درونزا در نظام آموزش دانشگاهی کشورمان را فراهم آورده است که به واقع می تواند پیش درآمدهای اساسی حرکت رو به جلوی توسعه علمی باشد. دو پدیده عمده رخ داده در وضعیت حاضر، ضرورت توجه به دوره های دکترای دانشگاهها را دو چندان ساخته است:

الف) بزرگ مقیاس شدن جامعه (up-scaling of society)

ب) توسعه جامعه دانش بر (جامعه مبتنی بر دانش)

(knowledge - intensive - society)

آثار و پیامدهای هر دوی این فرایندها در یک گستره کلی برای آینده نظامهای دانشگاهی و در حوزه مشخص تر آن برای دوره های تحصیلات تکمیلی بسیار مهم و حیاتی است و از همین روی نیز ضرورت دارد رویکرد بهینه در جهت مواجه شدن با این تحولات پی افکنده شود. نگاهی به جامعه دانش بر آتی برآلمان می دارد تا زیر سازهایی وسیع تری را در جهت پرداختن به کیفیت و نیز کمیت دوره های تحصیلات تکمیلی تدارک ببینیم.

با عنایت به نقشها و وظایف مترتب بر فعالیتهای آموزش عالی، که بخشی از آن شامل: ارتقای سطح دانش و معرفت و ابداع دانش نوین، انتقال دانش یعنی آموزش علوم و فنون در سطح پیشرفته؛ تربیت نیروی انسانی متخصص برای دنیای کار؛ ارائه خدمات علمی، فنی با فراهم آوردن امکان آموزش مستمر برای دانش آموختگان دانشگاه و تربیت دانشمندان، پژوهشگران و مدیران برای ابداع، توسعه دانش و فن آوری و هماهنگ ساختن فعالیتها به منظور نوسازی جامعه و ایجاد تحولات عمیق در نظام اقتصادی و اجتماعی جامعه، این واقعیت در طیف وسیع پذیرفته شده است که دوره های تحصیلات تکمیلی دانشگاهها، نقش حیاتی و کلیدی در ایجاد تغییرات فن آورانه معطوف به توسعه در جامعه بازی می کند. بخش اعظم و ملموس این نقش را باید در همکاری مستقیم و غیر مستقیم این دوره هادر گسترش مرزهای دانش از طریق بازننگری مداوم دستاوردهای علمی - فنی دانست.

نکته قابل توجه دیگر این است که ارتقای فن آوری بر نوعی

بسترسازی علمی در جامعه متکی است و از این رو، دوره های